

Øversigt over indkomne høringsvar – ABA-inspireret pædagogisk tilbud (edoc 2007-25724)

1. Sortedamskolen
2. Halvdagsbørnehaven Tussenelda
3. Københavns Kommunes Handicapråd
4. Sundbyøster Skole
5. Øressundsskolen
6. Landsforeningen Autisme, København/Frederiksberg kreds
7. Specialbørnehaven De Fire Birke
8. ABA-foreningens lokalafdeling i København
9. Utterslev Kirkes Børnegård
10. Udflytterbørnehaven Vindsuset
11. Damhuset
12. Fællesrådet for Folkeskolen
13. Fællesrådet for Fritidsinstitutioner og Klubber
14. Skolefritidshjemmet/Klubben ved Katrinedals Skole
15. Vigerslev Alles Skole
16. Engskolen
17. Langelinieskolen
18. Frejaskolen
19. Østrigsgades Skole
20. Gerbrandskolen
21. Børnehaven Ansgar
22. Sundpark Skole
23. Videnscenter for Autisme
24. Lykkebo Skole
25. Peder Lykke Skolen
26. Ungdomsskolen i Utterslev
27. Københavns Forældre Organisation (KFO)

Sortedamsskolen den 13. juni 2007

SORTEDAMSKOLEN
H. Adlers Fællesskole

Sortedam Dossering 97
2100 København Ø
Tlf.: 3542 7087
Fax: 3526 9728
www.sortedamsskolen.kk.dk
mail@sortedamsskolen.kk.dk

Til
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Sekretariatet
Rådhuset
1599. København V

Høringssvar vedr. aba-inspirerede tilbud.

Skolebestyrelsen på Sortedamsskolen ser positivt på, at man vil lave en samlet, koordineret indsats inden for autismeområdet.

I den beskrevne model for aba-inspireret undervisning, pålægges skolen, at undervise efter bestemte principper.
Vi mener, at det fortsat må være den enkelte institutionsleder og skoleleder, som i samarbejde med det pædagogiske personale omkring børnene, vælger de mest hensigtsmæssige pædagogiske metoder.

Man foreslår, at træningen af børnene skal foretages af en aba-pædagog og undervisningen af klassens lærere.

Dette efterlader et gråzoneområde, hvor det ikke er afklaret, hvem der har ansvaret for at undervisningen af det enkelte integrerede barn, lever op til Folkeskoleloven, er det træneren uden undervisningsindsigt, eller er det underviseren uden aba-indsigt?

Der er ikke i økonomien taget højde for vikarressurser, hvis aba-træneren er syg.

Der er ikke beskrevet, om der er midler til samarbejde mellem klassens lærere og aba-træneren (her bør både være tid til lærere og til træner).

Man beskriver at forældrene skal være en samarbejdende del af projektet, men der er ikke afsat tid til ekstra forældresamarbejde.

Der er, så vidt vi kan se, ikke afsat tid til uddannelse og supervision af de lærere, der skal skabe et godt, trygt og inkluderende skolemiljø både for aba-barnet, men også for de 25 andre elever i klassen.

Der er tilsyneladende heller ikke afsat midler til specialundervisningstillæg til læreren, hvis det er læreren, der har det undervisningsmæssige ansvar.

Vi mener, at enkeltintegration af elever kan være en rigtig god ide, både for de elever, der integreres og for klassens øvrige elever.

En forudsætning er dog, at integrationen ikke stiller klassen ringere.

Skolebestyrelsen ved Sortedamsskolen

En folkeskole i
KØBENHAVNS KOMMUNE

Østerbro den 26/2-07.

Kære medlemmer af BUF.

Jeg tilhører en af de ledere, der har deltaget i ABA projektet fra opstartsperioden.

Efter min mening giver evalueringen udtryk for en entydig opfattelse af, hvad børnene har fået ud af projektet rent udviklingsmæssigt.

Jeg kan selvfølgelig kun tale ud fra "mit barn", hvor jeg oplever en udvikling langt over det forventede.

Barnet har hele tiden ligget i den gode ende rent udviklingsmæssigt, men jeg er ikke i trivl om den meget målrettede indsats, som metoden lægger op til har hjulpet ham godt på vej.

Mere konkret har metoden haft det primære fokus på at understøtte det sociale område, hvilket jo i og for sig er indlysende med autistiske børn.

Mi barn har lært at kontakte andre børn på en naturlig måde, deltage i fællesaktiviteter, håndtere kaotiske forhold og ikke mindst har han formået at få nogle gode solide venskaber.

Også de motoriske færdigheder har der været meget fokus på- og også her oplever vi, at indsatsen har båret frugt.

Han tør lade sig udfordre i.f.t mere krævende færdigheder såsom at kravle op på et højt sted, skøjte og i det hele taget afprøve verden på en mere alderssvarende måde.

Da evalueringen fandt sted her i huset, var der netop sket et træner skifte, som gjorde, at meget af den opsamlede viden om barnets udvikling ikke blev formidlet i tilstrækkeligt omfang, i og med træneren ikke havde fået et dyberegående kendskab til ham.

Samtidig oplevede barnet testsituationen anderledes end det vanlige og præsterede langt mindre end vanligt.

Disse forhold har vi drøftet i huset og har egentlig ærgret os over, det ikke er det sande billede af barnet, der fremstilles. Men samtidig ser vi det som ganske menneskeligt, at barnet reagerer på en ganske rationel målemetode.

Jeg oplever, barnet har profiteret meget af ABA projektets målrettede indsatsområder og håber at i som politikere vil være med til at prioritere projektets videre overlevelse fremover.

Venlige hilsner fra

Lis Fjelstrup

Halvdagsbørnehaven Tussenelda

Viborggade 15

2100 Østerbro

KØBENHAVNS KOMMUNE

Til Børne- og Ungdomsudvalget

28-06-2007

Sagsnr.
2007-39007

Dokumentnr.
2007-214729

Høringssvar fra Handicaprådet vedr. ABA-inspireret tilbud

Handicaprådet takker for muligheden for at komme med bemærkninger til Børne- og Ungdomsudvalgets beslutning vedrørende etablering af et ABA-inspireret tilbud.

Det er positivt, at man anvender forskellige metoder til at imødekomme børns meget forskellige behov. Handicaprådet ser det som spændende, at der arbejdes med en række forskellige pædagogiske metoder i forvaltningen.

Handicaprådet anbefaler desuden, at den foreslåede erfaringsopsamling vedtages. Handicaprådet er i den forbindelse interesseret i at blive orienteret om forvaltningens erfaringer med ABA-tilbuddet.

Med venlig hilsen

Janne Sander,

Formand for Københavns Kommunes Handicapråd

Sundbyøster Skole d. 25. juni 2007

Høringssvar vedr. autismeplan:

Skolebestyrelsen ved Sundbyøster Skole kan kun bifalde, at der udarbejdes en koordineret indsats for børn inden for autismspektret og deres forældre. Vi har flere børn med forskellige autismediagnoser, hvorfor skolen er bekendt med disse børns vanskeligheder i en skolehverdag, der stiller store krav til sociale kompetencer, der netop er et af de problemer disse børn kæmper med.

For os som skolebestyrelse er det vigtigt, at der etableres den rigtige løsning både for barnet og dets forældre, men også for den pågældende klasse, hvor barnet skal have sin dagligdag. Der stilles store krav til rummelighed i dagens folkeskole, men disse ord er ikke nok.

Der skal følge ressourcer med. Vi oplever, at der skal kæmpes en lang kamp for at få "enkelte støttetimer" til elever, der allerede er diagnosticeret. Usikkerhed om bevillinger til støttetimer skaber ofte frustrationer, ikke kun hos forældre, men også hos lærerne til den pågældende elev. Det er medvirkende til en dårlig skolestart for disse i forvejen udsatte børn. Ofte udmeldes støttetimer på et tidspunkt, hvor alle undervisningsopgaver er planlagt, hvilket bevirker at timerne ikke kan bruges optimalt.

En forudsætning for at inklusionen af disse elever bliver en succes, er at de lærere, der skal undervise børnene, kender til håndteringen af børn med autisme. Dette burde være en selvfølge, men i den autismeplan, der her er tale om, vil vi på Sundbyøster Skole skulle modtage 3 elever, uden ekstra timer til kurser eller anden form for uddannelse for vores lærere. Dette på trods af alle anbefalinger om, at målrettet uddannelse og rådgivning til personalet er vejen til at bedre børnenes dagligdag og samarbejdet mellem forældre og lærere.

Af det forelagte ABA-projekt fremgår det ikke tydeligt, efter hvilke kriterier man fordeler de børn, der er visiteret til dette tilbud. Der er meget stor forskel på disse børn og hvordan de skal integreres og undervises i klasserne, hvilket igen stiller store krav til lærerne, som der ikke er afsat ressourcer til at efteruddanne så de kan leve op til disse krav.

Endelig mener skolebestyrelsen ved Sundbyøster Skole at ABA som metode, kan være én metode blandt mange andre. Vi er af den opfattelse, at det må være vores skoleleder, der i samarbejde med sine ansatte og den enkelte institution, hvorfra det enkelte barn kommer, vælger de mest hensigtsmæssige pædagogiske metoder. Vi har en forventning om, at skolens ansatte til stadighed har mulighed for at dygtiggøre sig i forhold til de opgaver de pålægges, så vores børn tilbydes de bedst tænkelige pædagogiske metoder. Skolebestyrelsen ser Frejaskolen, som stedet der i dag besidder den fornødne ekspertise på autismeområdet.

Med venlig hilsen

Anders Boesen
Formand for skolebestyrelsen ved Sundbyøster Skole

ØRESUNDSSKOLEN

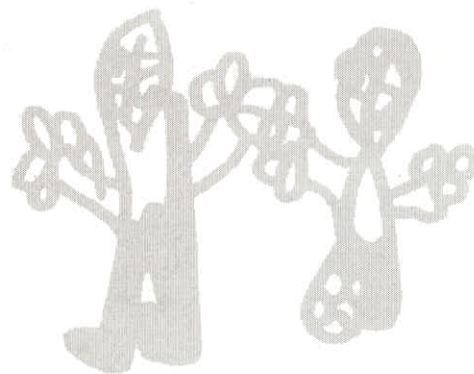
SKOLEBESTYRELSEN

CARL NIELSENS ALLÉ 33

2100 KØBENHAVN Ø

TELEFON: 39 18 19 44 - FAX: 39 18 19 45

E-MAIL: mail@oeresundsskolen.kk.dk

Til Direktionssekretariatet

Høringssvar vedrørende

Forslag til ABA-inspireret pædagogisk tilbud.

Skolebestyrelsen bemærker med tilfredshed, at de ABA-inspirerede tilbud nu gives inden for de generelle økonomiske rammer og at ansvar og kompetencer er entydigt fastlagt.

Høringssvar vedrørende oplæg til autismepolitik for Børne- og Ungdomsforvaltningen

Skolebestyrelsen hilser oplægget velkommen. Oplægget er et meget kvalificeret bud for en samlet indsats for de 0-18 årige på autismeområdet. Vi vil anbefale, at det kan være udgangspunkt for en formulering af politikker i B&U Forvaltningen på flere handicapområder.

Udmøntningen af forslaget indebærer en udvidelse af Frejaskolesn Kompetencecenter med en nyoprettet psykologstilling til udviklingsorienteret arbejde.

For en ordens skyld skal vi bemærke, at den primære psykologdækning ved specialskolerne blev nedskåret væsentlig ved forvaltningens ansættelsesstop i efteråret 2006.

Det er skolebestyrelsens forventning, at en genopretning af den primære psykologbetjening ved specialskolerne også må kunne implementeres.

På skolebestyrelsens vegne

Jan Colberg
formand

Til Københavns Kommune
Børne- og Ungdomsforvaltningen

København den 24. juni 2007

Høringssvar på Børne- og Ungdomsudvalgets beslutning om oprettelse af et antal ABA-inspirerede basispladser på 0-6-årsområdet svarende til efterspørgslen hos forældre til børn med autismespektrumforstyrrelser uden for ABA-forsøgsprojektet:

Landsforeningen Autisme, København/Frederiksberg kreds (LA) er glad for at få lejlighed til at kommentere beslutningen.

Forudsætningen for etableringen af de ABA-inspirerede dagtilbuds- og skolepladser er, at de er udgiftsneutrale i forhold til kommunens øvrige tilbud til målgruppen. Derfor er der ingen argumenter der taler imod, at etablere ABA-inspirerede tilbud i et omfang der svarer til efterspørgslen.

Generelt vil LA dog påpege, at autismeområdet er underdimensioneret i forhold til behovet. En imødekommelse af specifikke behov hilses derfor velkommen, ligesom LA ser frem til at Københavns Kommune med dette og andre initiativer ønsker at prioritere, styrke og udvikle autismeområdet. Ikke mindst set i lyset af, at autisme i disse år udgør den størst voksende handicapgruppe.

LA vil også pointere væsentligheden i at ABA-inspirerede basispladser tager udgangspunkt i børnenes individuelle behov og dimensioneres derefter, således at tilbuddet sikres for børn med alle funktionsniveauer. Man kan eventuelt etablere flere basisgrupper for børn med forskellige funktionsniveauer, så der bliver mulighed for at dække alle interesseredes behov for og ønske om læring og inklusion. Den tidlige indsats er vigtig, som det også markeres i oplægget til autismepolitik. Denne hensigt bør afspejles i de midler som afsættes til et ABA-inspireret (og andre) basisgruppetilbud til førskolebørn med autisme. Ligeledes bør det sikres at forældreindflydelsen bliver reel. En lødlig supervision af arbejdet og solid efteruddannelse af personalet bør også sikres.

LA vil ønske Københavns Kommune held og lykke med det kommende arbejde med oprettelsen og indgår om ønsket gerne i en konstruktiv dialog i forbindelse hermed.

Med venlig hilsen

Rebecca Rant

Formand for Kreds København/Frederiksborg

LANDSFORENINGEN
AUTISME

Kreds København/Frederiksberg

Til Københavns Kommune
Børne- og Ungdomsforvaltningen

København den 24. juni 2007

Høringssvar til *Oplæg til autismepolitik for Børne- og Ungdomsforvaltningen, Københavns Kommune*

Generelle bemærkninger:

Landsforeningen Autisme, København/Frederiksberg kreds (LA) er meget tilfreds med, at Københavns Kommune, Børne- og Ungdomsforvaltningen vil udvikle og implementere en politik for autismeområdet – et tiltag som LA længe har fundet, at der er behov for.

Vedtagelsen af en egentlig autismepolitik samt konkret arbejde med udmøntning af en sådan politik er et væsentligt skridt fremad mod at skaffe gode og udviklende forhold for autister, og LA er glad for at få lejlighed til at kommentere oplægget.

Formålet med autismepolitikken om blandt andet at ”bidrage til at styrke kvaliteten i indsatsen overfor børn og unge med autisme” er en god, væsentlig og nødvendig intention.

LA skal i den forbindelse henvisne til FN's erklæring om handicappedes rettigheder og generelt opfordre til, at denne erklæring rettes i højere grad indbygges i oplægget. Endvidere foreslås det, at autismepolitikken forankres i overvejelser om brugerinddragelse på handicapområdet (Center for bevægelseshandicap 2007).

LA er opmærksom på, at metode- og politikudvikling på autismeområdet naturligvis må tilpasses lokale forhold, men opfordrer til, at Københavns Kommune, Børne- og Ungdomsforvaltningen samtidig også inddrager international og nordisk forskning og erfaring på området, da der på dansk grund endnu alene er overordentlig sparsom videnskabeligt funderet viden.

LA er enig i, at Københavns kommune som landet største kommune bør have mulighed for at tilbyde ”familier til børn med autisme en vifte af pædagogiske og rådgivningsmæssige tilbud”. Dette er en meget væsentlig hensigt. Det skal i den forbindelse nævnes, at ressourcerne til autismeområdet efter LA's opfattelse er underdimensionerede i dag, hvorfor en opfyldelse af hensigten efter foreningens opfattelse vil kræve en øget tilførsel til området af økonomiske og kompetencemæssige ressourcer. Det er dog samtidig LA's opfattelse, at en øget tilførsel af ressourcer til en målrettet indsats på autismeområdet på sigt vil spare andre ressourcer på eksempelvis social – og sundhedsvæsenet m.v., således at ressourceindsatsen på sigt overordnet set vil være samfundsmæssig udgiftsneutral eller endog vise en besparelse.

I forbindelse hermed skal LA opfordre Københavns Kommune til, at autismepolitikken ikke alene udvikles på børne- og ungdomsområdet men også udvikles på øvrige områder, eksempelvis socialområdet, således at der også udarbejdes en autismepolitik for voksne med autisme, da der p.t. er stor mangel på målrettede tiltag overfor unge over 18 og voksne med autisme.

Udarbejdelse og effekten af en autismepolitik er tæt knyttet til de enkelte elementer i en sådan samt implementeringen af politikken.

LA har derfor en række konkrete bemærkninger knyttet til de enkelte elementer i autismepolitikoplægget, jf. nedenstående:

Ad. oplæggets afsnit 3. Politiske retningslinjer på autismeområdet:

Børne- og Ungdomsudvalget ønsker at Københavns Kommune indtager en førerrolle på autismeområdet, at de bedste og mest relevante tilbud gives, at familierne sikres løbende rådgivning, og at personalet oplever sig velkvalificerede og veluddannede.

LA skal i den forbindelse påpege, at en sådan førerrolle kun kan opnås, hvis familierne ikke kun sikres "løbende rådgivning", men også løbende reel indflydelse og medinddragelse. Desuden må personalets subjektive opfattelse af, at de er "velkvalificerede og veluddannede" udvides med en politisk og forvaltningsmæssig sikring af, at der ikke kun er tale om holdninger og fornemmelser, men at der også er reelle kvalifikationer til stede. Det kan fx gøres ved at indføre standarder for kvalifikations- og kompetencekrav til personalet. Hvor stor en del af personalet skal have relevant, specialiseret efteruddannelse? Hvilke efteruddannelser vil man kræve? Hvordan vil man understøtte en løbende høj faglighed i institutionerne?

Ad. oplæggets afsnit 3.1. Tidlig indsats:

LA hilser en satsning på tidlig indsats velkommen. Samtidig bør der dog tages stilling til, hvordan man vil forholde sig til de lange ventetider på udredning og diagnosticering. Denne ventetid med mistanke om autisme udgør for børnene værdifuld læringstid som ikke senere vil kunne indhentes. I den forbindelse bemærkes, at børnene som følge af ventetiden ofte vil være mellem 3 og 6 år, når diagnosen foreligger. Der bør derfor også tages stilling til, hvordan man kan mindske ventetider, og også før diagnosen er stillet, bør en tidlig indsats forsøges, hvis barnet har et behov og familien ønsker det.

Det understreges, at der altid skal tages udgangspunkt i barnets behov og muligheder, samt at miljøet altid, uanset placering, skal tilpasses det enkelte barns behov, forudsætninger og evner, styrker og svagheder, så barnets læring sikres. LA finder, at det her bør præciseres, at miljøet også omfatter den pædagogik, som barnet eller den unge med autisme udsættes for. Det bør præciseres, at pædagogikken altid må tage udgangspunkt i den eller de metoder der til hver en tid sikrer og understøtter barnets læringsmål, trivsel og sociale inklusion. Overordnet set bør mere inkluderende metoder foretrækkes for mindre inkluderende, mere læringsorienterede metoder må foretrækkes for mindre, socialt inkluderende metoder må foretrækkes for socialt segregerende osv.

Ad. oplæggets afsnit 3.2. udgangspunkt i barnets behov og muligheder:

En målsætning om at i øget omfang udvikle inkluderende tilbud, følges op af et princip om at ressourcerne skal følge barnet (til uddannelse af personale, vejledning til forældre mv). I denne sammenhæng er det efter LA's opfattelse vigtigt, at sikre forældres indflydelse eller inddragelse, hvilket er nødvendigt for at kunne løse denne opgave.

Ad. oplæggets afsnit 3.3 Fælles indsats og forældreinddragelse:

Oplægget slår fast, at "det er nødvendigt, at forældre og personale omkring barnet eller den unge har en fælles viden om autisme og fælles holdning til, hvordan man bedst støtter barnet/den unge i hverdagen".

Her bør det efter LA's opfattelse præciseres, hvilke principper der bør gælde, hvis der er uenighed mellem forældre og personale, og det bør understreges, at forskellige holdninger hos forskellige forældre bør imødekommes ved at forpligte sig på at sørge for, at der er forskellige pædagogiske tilbud til rådighed. Dette for at forhindre, at forældre tvinges ind i pædagogiske tilgange som er i modstrid med deres og barnets/den unges behov og holdninger.

Endvidere bør det også eksplicit fremgå, at inddragelse af barnet/den unge også skal ske i videst muligt omfang.

Det fremgår, at forældresamarbejdet skal prioriteres højt af personalet, hvilket LA finder er positivt. Derimod mangler der forpligtende udsagn om, hvordan personalet kvalificeres til dette samarbejde og på, hvilke principper det skal bygge. "Der skal tilstræbes et højt informationsniveau. Løbende dialog" kunne antyde, at der er tale om gensidig orientering, hvor forældrene er uden mulighed for at stille krav eller øve medindflydelse. Det understreges af at "institutions- eller skolelederen har den endelige kompetence til at sætte den pædagogiske ramme for tilbuddet". Forældre bør sikres reel medindflydelse og medinddragelse, og Københavns Kommune bør forpligte sig på at tilbuddene til børn og unge med autisme tager udgangspunkt i barnets/den unges og familiens livsverden og behov, således at den kommunale autismepolitik på dette punkt lever op til kravene i FNs handicapkonvention.

"At forældrenes erfaringer, bekymringer og perspektiver vedrørende deres barns udvikling altid skal inddrages aktivt i alt arbejde omkring barnet" bør udbygges således: At forældres erfaringer, bekymringer, perspektiver og viden etc. altid skal inddrages aktivt og forpligtende i alt arbejde omkring barnet.

"At forældre skal tilbydes autismspecifik vejledning vedrørende håndtering af barnets eller den unges vanskeligheder, så de bedst muligt kan håndtere barnet eller den unge med autisme" Det bør overvejes hvem der bestemmer på hvilket grundlag denne vejledning gives. Det bør sikres, at der er adgang til kvalificeret (synlig, overskuelig, gennemsigtig og rettidig) vejledning som stemmer overens med barnets/den unges behov og familiens livsverden.

Herudover anbefaler LA, at Københavns Kommune påtager sig at kvalificere og støtte forældres engagement gennem løbende forældreuddannelse.

Ad. oplæggets afsnit 3.4. Sammenhængende indsats:

Det fremgår af oplægget at: "Der skal ... sikres tæt sammenhæng mellem special- og normalområdet, således at de særlige faglige kompetencer på specialområdet formidles til de almene miljøer...."

Her er det efter LA's opfattelse nødvendigt at tage højde for, at de eksisterende specialpædagogiske miljøer for børn og unge med autisme udspringer af en lang segregeringspraksis. Det nødvendiggør, at man lægger en strategi for, hvordan man vil sikre en større grad af inklusion. Det er altså ikke nødvendigvis den segregeringsbaserede specialviden, der skal formidles til normalmiljøet, men snarere inklusionsbaseret specialviden.

Ad oplæggets afsnit 4. Evaluering, udvikling og dokumentation

Det fremgår af oplægget at: "Det er vigtigt at den løbende forskning på autismeområdet følges, således at ny viden kan omsættes i pædagogiske tilbud og strategier"

Her bør det præciseres, at international og nordisk forskning skal inddrages, da der p.t. næsten ingen dansk forskning findes.

Det fremgår af oplægget, at: "Eklektiske tilbud" defineres således: "institutioner og skoler udvælger de relevante pædagogiske metoder i forhold til en given problematik". Begrebet eklektisk indebærer blanding og kombination af elementer fra forskellige metoder og teorier uden nogen overordnet sammenhæng eller analyse.

I stedet for at styrke faglighed og pædagogisk indhold i form af systematisk analyse, refleksion, supervision og dokumentation, lægges der op til en jagt på konkrete teknikker som er løsrevet fra sin overordnede metodeforankring. En sådan søgen efter enkeltstående "redskaber til værktøjskassen" indebærer en fare for udarmning af professionen og en overfladisk teknikfiksering i opgaveudførelsen.

En erklæret eklektisk tilgang er problematisk fordi den lægger hindringer i vejen for en øget metodebevidsthed hos de professionelle. Autismpolitikken bør efter LA's opfattelse i stedet satse på at øge de professionelles metodebevidsthed, metodekendskab og mestring af forskellige metoder, således at der sker en styrkelse af det professionelle beredskab i relation til at forstå, hvad en pædagogisk metode er, hvori den adskiller sig fra teknikker og aktiviteter, hvad metoder kan bruges til og hvad de ikke kan bruges til, samt hvordan de hænger sammen med fx problemforståelse, handicapforståelse, menneskesyn, forståelse af områdets samfundsmæssige opdrag etc.

Ad. oplæggets afsnit 5. Økonomi

"Det indstilles at det konkrete arbejde med udmøntning af autismpolitikken forankres i Frejaskolens Kompetencecenter".

Her ligger efter LA's opfattelse en fare for uhensigtsmæssig monopolisering af udmøntningen, idet Frejaskolen alene retter sig mod én type af autister og én aldersgruppe. Det kan afhjælpes ved at etablere Kompetencecentret som en selvstændig enhed med opgaver, som retter sig mod at sikre autismpolitikken sammenhæng med Københavns Kommunes øvrige tiltag f. eks. omkring Faglighed For Alle, Pædagogiske Læreplaner i dagtilbud mv.

Afslutningsvis skal LA ønske Københavns Kommune held og lykke med det kommende arbejde med autismpolitikken og udmøntningen heraf. Foreningen indgår om ønsket meget gerne i en konstruktiv dialog i forbindelse med arbejdet.

Med venlig hilsen

Rebecca Rant

Formand for Kreds København/Frederikberg

Kreds København/Frederiksberg

Østerbro, d. 27. juni 2007.

Børne- og Ungdomsforvaltningen,
Sekretariatet
Rådhuset,
1599 Kbh. V

Høringssvar angående autismepolitik for Børne- og Ungdomsforvaltningen, Kbh. Kommune, samt ABA-inspireret pædagogisk tilbud.

Som forældrebestyrelse i en specialbørnehave for børn med vedvarende, multiple funktionsnedsættelser er vi glade for initiativet med at udarbejde visioner og sætte overordnede mål og rammer for området Børn med autisme, som jo er et område under børn med specielle behov.

Som forældre til børn med vedvarende, multiple funktionsnedsættelser har vi et stort ønske om at der ligeledes udarbejdes en overordnet politik for dette område, så der bliver nogle mål og rammer, som vi som forældre og medarbejdere kan forholde os til – og arbejde efter.

Vedrørende finansieringen af det ABA-inspirerede pædagogiske tilbud, så bliver vi bekymrede, når vi ser at man i det aktuelle forslag vil flytte midler til supervision fra de eksisterende basisgrupper. Behovet for supervision vil stadig være til stede i disse grupper – der er jo også et behov for supervision til personale, der arbejder med børn med specielle behov uden autisme.

På vegne af bestyrelsen for Specialbørnehaven De Fire Birke,

Frøjdís Rodies,
Formand.

ABAFORENINGEN

Børne- og Ungdomsforvaltningen,
sekretariatet,
Rådhuset,
599 København V.
Fremsendt per e-mail til buf@buf.kk.dk

26.6.2007

Vedr. sagsnr. Fejl! Ukendt betegnelse for dokumentegenskab., **dokumentnr.** Fejl! Ukendt betegnelse for dokumentegenskab.

Forvaltningen har i brev af 21.5.2007 anmodet om udtalelse vedr. forslag om oprettelse af yderligere antal basispladser med ABA-inspirerede tilbud på 0-6- års området.

ABA-foreningen støtter forslaget om oprettelse af yderligere antal basispladser med ABA-inspirerede tilbud på 0-6 års området svarende til forældreefterspørgslen. Der er for øjeblikket 11 forældre, som privat har etableret hjemmebaserede og selvfinansierede ABA-tilbud til deres børnehavebørn. Hvis man ser på udviklingen i vores nabolande, må man forvente, at der fremover bliver en voksende forældreefterspørgsel efter ABA-tilbud til børn med autisme, så hvis der ikke oprettes ABA-tilbud, vil der være et stigende pres fra en voksende gruppe af forældre, der ikke kan få opfyldt deres børns behandlingsbehov i Københavns Kommune.

Men vi vil samtidig påpege tre problemstillinger i forvaltningens forslag om ABA-inspireret tilbud på 0-6 års området.

1) Det er i forvaltningens forslag uklart, hvem der er i målgruppen for basispladser med ABA-inspireret tilbud. Økonomisk svarer det ABA-inspirerede tilbud til en traditionel basisgruppeplads – dvs. målrettet børn med autisme, der er for højtfuncerende til en egentlig specialbørnehaveplads og for lavtfuncerende til at kunne enkeltintegreres. Det er en meget snæver målgruppe, som omfatter en meget begrænset del af børnehavebørn med autisme. Ca. $\frac{3}{4}$ af alle børn med autismspektrumdiagnoser er i dag så højtfuncerende, at de normalt vil blive enkeltintegreret. Skønsmæssigt omfatter målgruppen for en traditionel basisgruppe derfor kun 5-10% af børnehavebørn med autismspektrumdiagnoser, og det er urimeligt at forbeholde det ABA-inspirerede tilbud til denne snævre målgruppe.

I forlængelse af det nu lukkede ABA-forsøgsprojekt er der i Tingbjerg Børnehave oprettet en basisgruppe med ABA-inspireret tilbud. Halvdelen af de børn, der er blevet visiteret til dette tilbud, har ikke kunnet udnytte tilbuddet fordi børnene enten var for lavt- eller for højtfuncerende i forhold til tilbuddets indhold og ressourcer.

Vi vil derfor forslå, at det præciseres, at det ABA-inspirerede tilbud er for børn med diagnoser inden for hele det autistiske spektrum.

2) Forslaget om oprettelse af basispladser med ABA-inspireret tilbud på 0-6 års området er i modstrid med kommunens kommende autismepolitik for Børne- og Ungdomsforvaltningen. Det hedder heri: ” Inklusion er et bærende princip, hvilket betyder, at kommunens tilbud bør indrettes så børn og unge med autisme får mulighed for at indgå i uddannelses og samfundslivet på lige fod med andre børn og unge”. (s. 4) Oprettelse af flere basisgrupper for børn med autisme er ikke i overensstemmelse med dette princip: basisgrupper er i sin nuværende form nemlig et segregeret tilbud, som er i modstrid med ikke alene kommunens kommende autismepolitik men også FNs nyvedtagne *Convention On The Rights Of Persons With Disabilities* (UN, 2007), hvor det i artikel 24 hedder, at det skal sikres, ”that persons with disabilities are not excluded from the general education system on the basis of disability” og ”that persons with disabilities receive the support required, within the general education system, to facilitate their effective education”. Børnehavetilbud er i FNs forstand en del af uddannelsessystemet. Oprettelse af ABA-inspirerede basisgrupper vil kun leve op til princippet om inklusion, hvis basisgrupperne er lokale og ikke forudsætter transport langt fra barnets hjem.

I den såkaldte ETIBA-evaluering fremhæves en århusiansk institution som en velfungerende model for, hvordan specialtilbud til børn med autisme kan tilrettelægges. Det drejer sig om en lokal såkaldt H-institution, hvor der er 3 børn med autisme som modtager ABA-behandling, og som er enkeltintegreret i en almindelig børnehave (Høgsbro, 2007). Københavns Kommune burde tage ved lære fra disse positive erfaringer.

3) Det økonomiske grundlag for de ABA-inspirerede basisgrupper er ikke præciseret. Hvis man følger forvaltningens beregninger over rådighedsbeløb for børnehavebørn fra det hidtidige ABA-forsøgsprojekt vil der blive tale om et lavintensivt tilbud eftersom de økonomiske rammer ikke tillader en tidlig, intensiv intervention. I kommunens kommende autismepolitik for Børne- og Ungdomsforvaltningen nævnes at ”tidlig indsats i barnets liv har vist sig at have en afgørende positiv betydning for barnets udviklingsmuligheder. Jo tidligere der sættes mårettet ind for at kompensere for barnets vanskeligheder, des større er mulighederne for, at barnet bringes længere i sin udvikling og dermed sikres en bedre prognose”. (s. 4). Her glemmer man dog, at det ikke er tidlig indsats i sig selv, men en intensiv, tidlig indsats, som er afgørende for disse børns udviklingsmuligheder. I den eneste danske faglitteratur om tidlig indsats over for småbørn med autisme hedder det:

»Den tidlige indsats har positiv effekt. Ud fra de undersøgelser, der er lavet, kan det sammenfattes, at den tidlige indsats over for autisme er vigtig, og at barnets udvikling fremmes på mange områder. Indsatsen indvirker på det autistiske barns færdigheder generelt, i nogle tilfælde på sprogudviklingen og på de autistiske træk, der kan blive svagere. For at opnå en positiv effekt kræves, at indsatsen er intensiv med meget voksenstøtte og af en vis varighed - over ofte flere år« (Ulsted Sørensen, 1999, s. 45).

Som regel regnes 25 timers 1:1 som minimum for en intensiv indsats (Task Force on Autism, 2001). De økonomiske rammer, som forvaltningen har skitseret for et ABA-inspireret tilbud til småbørn med autisme tillader langt fra en sådan indsats.

Vi vil derfor anbefale, at forvaltningen gentænker forslaget om et ABA-inspireret tilbud således:

- at målgruppen bliver børn inden for hele det autistiske spektrum
- at de kommende ABA-inspirerede gøres lokale og benytter de positive århusianske erfaringer
- at der sikres intensitet i tilbuddet

Venlig hilsen

Joi Bay

Talsmand for ABA-foreningens lokalafdeling i København

Referencer

Høgsbro, K. (2007). *ETIBA : en forskningsbaseret evaluering af rehabiliterings- og træningsindsatsen for børn med autisme herunder evaluering af behandlingsmetoden ABA (Applied Behaviour Analysis)*. Århus: Marselisborgcenteret.

Task Force on Autism. (2001). *Educational Provision and Support for Persons with Autistic Spectrum Disorders: the Report of the Task Force on Autism*. Dublin: Department of Education & Science.

Ulsted Sørensen, E. (1999). *Små børn med autisme - tidlig indsats*. Virum: Videnscenter for Autism.

Convention on the Rights of Persons with Disabilities, United Nations, Sixty-first Sess.(2007).

Utterslev Kirkes Børnegård

Rentemestervej 107
2400 København NV
Tlf. 38 26 26 50
Fax. 38 28 75 72
E-mail. info@ukb.dk
www.ukb.dk

Høringssvar vedr. ABA

Den 27.06.2007

Utterslev Kirkes Børnegård har medvirket i projekt ABA i perioden 15.03.2005 til 31.07.2007, med to børn indskrevet i ABAProjektet.

Projektets grundidé bygger oprindeligt på enkeltintegration, men vi valgte at indskrive to børn, da vi har de fysiske rammer til at træningslederne kunne få en kollegial sparring i dagligdagen. Imidlertid har det vist sig ikke at være muligt for træningslederne at profitere af hinanden i hverdagen. Da de to børn har vidt forskellige træningsprogrammer, begge børn er lavt fungerende, hvilket kræver 1:1 opfølgning.

Det har f.eks. ikke været muligt for trænerne, at tilrettelægge et samvær mellem de to børn eller dække hinanden ind i pausesituationer. Træningssituationen opfattes isoleret såvel af ABA -trænere som hjælpetrænere. Det har derfor været vanskeligt at oppebære et almindeligt kollegialt forhold, og betydet en vis medarbejderomsætning.

ABA træningen har fortrinsvis fundet sted i træningsrummet fordi den egentlige integration i børnehavens stueopdelte grupper, har været vanskelig gennemførlig. Der trænes generelt i træningsrummet på de mangler børnene har i en 1:1 situation, hvorefter den nyerhvervede læring kan integreres både vha. omvendt integration, hvor typisk et barn fra børnegruppen kommer i træningsrummet eller integration i den børnegruppe barnet er tilknyttet. De aktiviteter børnene hyppigst har deltaget i er samlinger og måltider på de stuer, de hver især har været tilknyttet. I disse situationer har de to børn udviklet sig og er blevet langt bedre til at håndtere den stresssituation, det er for dem at være blandt børnene på stuen. Deltagelsen har dog krævet 1:1 opfølgning

Projektet har givet anledning til en ualmindelig krævende ressource debat mellem det centrale forvaltningsniveau, børnehaven og forældrene. I praksis har det medvirket til, at vi ikke har kunnet tilbyde ophold i børnehaven udover de 30 timer som træningsbevillingen er pålydende. Grunden hertil er som nævnt, at de to børns færden i børnehaven kræver 1:1 opfølgning. Det har været nødvendigt for at beskytte, værne og stressreducere børnenes hverdag. Det er således vanskeligt at løse opgaven i en normal børnehave, som i forvejen er godt presset økonomisk og personalemæssigt.

Kommandovejene mellem ABA trænere, forvaltning og børnehave har ikke været afklaret. Hvem er det der beslutter hvad? Hvor ligger beslutningskompetencen? Der har været for megen polemik i forhold til for mange 'kokke'. ABA trænere er ansat af forvaltningen, deres arbejdsgiver, men uddelegeret til konkret børnehave, deres daglig arbejdsleder, samtidig med at forældrene også har haft stor indflydelse på arbejdsbetingelser. Derfor ser vi det som en fordel, at fremtidige projekter ledes af institutionslederen.

Som udgangspunkt har det været interessant at deltage i projektet for herved at få kendskab til nye pædagogiske metoder. Desuden har det været interessant, at se de typiske børns responser og respekt for børn med ganske anderledes behov. De typiske børn har en udstrakt forståelse for at tage hensyn og er naturligt nysgerrige og accepterende. For os er det også åbenbart, at autistiske børn lærer mest af at være sammen med typiske børn og imitere deres adfærd, både socialt, kommunikativt og selvhjælpsmæssigt – netop imitation er en vigtig kunnen at besidde for alle børn – det er den måde vi lærer på. Der skal heller ikke herske tvivl om, at vores to autistiske børn er glade for deres børnehave og at de har profiteret af at være i et mere almindeligt miljø end i en specialbørnehave.

Utterslev Kirkes Børnegård kan med baggrund i ovenfor nævnte erfaringer anbefale, at der fortsat arbejdes på en autismpolitik, som netop tager sit afsæt i den tidlige sammenhængende indsats og at der fortsat arbejdes med forældrenes medinddragelse. Inklusion af børn med anderledes behov er en naturlig måde for børn og voksne at få social læringsforståelse for "forskelligheder". Barnet med anderledes behov har tilsvarende krav på deltagelse i normalmiljøet. Men der er grænser for inklusion. En ressourcedifferentiering i forhold til det enkelte barns funktionsniveau og udviklingsbehov er forudsætningen for en vellykket inklusion. Supervision og efteruddannelse til medarbejdere/ledelse og forældre er en grundforudsætning for at håndtere arbejdet professionelt. Desuden vil vi anbefale, at børnene revisiteres en gang årligt, således at det pædagogiske tilbud vurderes og tilpasses barnets faktiske behov. Endvidere vil vi anbefale, at det "ABA – inspirerede pædagogiske tilbud", tager højde for de allerede erhvervede erfaringer fra de involverede institutioner.

Med venlig hilsen

Kaare Winkel Pedersen
Bestyrelsesformand.

Margot Clemmensen
Leder.

Hanne Krestine Holm

Fra: Jette Olsen

Sendt: 27. juni 2007 09:59

Til: Børne- og Ungdomsforvaltningen

Emne: Høring om ABA

Høring om ABA-inspireret pædagogisk tilbud.

Ref.: KK BUF Sekretariatet Sagsnr. 2007-25724 Dokumentnr. 2007-151765

Samtlige skole-, fritidshjems- og daginstitutionsbestyrelser samt Københavns Kommunes Handicapråd, UiU, Fællesrådet for Folkeskolen, Fællesrådet for fritidsinstitutioner og klubber, Det Centrale forældreforum, autismeforeningen, Videnscenter for autisme og abaforeningen har fået tilsendt Børne- og Ungdomsudvalgets oplæg til autismpolitik i høring.

Udflytterbørnehaven Vindsuset har ligeledes som konsekvens heraf fået dette oplæg til høring. Institutionen har siden primo 2005 været en del af et forsøgsprojekt i KK vedrørende ABA behandling af børn med autisme og ser os dermed i stand til at kommentere oplægget på følgende vis.

Som institution kan vi kun støtte op om formålet med autismpolitikken, nemlig at styrke kvaliteten i indsatsen overfor børn og unge med autisme. Vi har med selvsyn konstateret hvilke positive resultater en styrket kvalitet i indsats overfor børn med autisme kan føre til i forbindelse med vores deltagelse i KK forsøg med ABA behandling. Vi skal dog understrege at en styrket kvalitet i stor udstrækning er sammenhængende med en styrket ressourceallokering i form af såvel økonomi som kompetenceopbygning hvilket bl.a. var en del af konceptet under KK ABA forsøg.

Såfremt man ønsker at KK skal kunne sikre børn og unge med autisme det bedste og mest relevante pædagogiske tilbud samt sikre at personalet omkring børnene oplever sig velkvalificere og veluddannede bør man naturligvis kunne konkretisere dette yderligere så der ikke bare er tale om hensigtserklæringer uden nærmere indhold.

Den tidlige indsats er uundgåeligt hægtet sammen med en tidlig opsporing og udredning som nævnt i oplægget og kan kun hilses velkommen. Som vi ser det er det nemlig i børnehaven at vi har de mest optimale muligheder for at arbejde koncentreret med de forskellige problemstillinger og dermed skabe det fundament som børnene har brug for inden de påbegynder deres skoleforløb. En tidlig indsats fordrer imidlertid en tidlig diagnosticering og efterfølgende udredning, hvorfor der bør sættes ind overfor lange ventetider i forbindelse hermed.

Inklusionen er et bærende element som vi her i institutionen bakker op om. Det er i den normale institution at de autistiske børn finder deres rollemodeller og det er her man finder børn indenfor normalområdet som er i stand til at støtte op om arbejdet i forhold til det

enkelte autistiske barn i form af eksempelvis omvendt integration. Endvidere skaber inklusionen grundlaget for forståelse og accept af andre børn med anderledes forudsætninger end det normale barn.

Vi støtter op om den fælles indsats fra såvel forældre som personale. Vi har gennem vor deltagelse i KK ABA projekt ved selvsyn konstateret hvor vigtig forældreinddragelsen er for udviklingen i det faglige behandlingsforløb. Der bør være tale om en aktiv og forpligtende medinddragelse af forældrene på lige fod med personale og supervisor. Der skal altså ikke kun være tale om information og dialog i forhold til forældre, medens det forpligtende samarbejde alene finder sted mellem personale og supervisor. Der ses store fordele ved at samtænke og koordinere indsatsen i såvel institution som i hjemmet.

I relation til metoder finder vi i institutionen at det er vigtigt at forholde sig til en metode for derved at øge kendskabet til denne og kunne mestre denne metode, hvorved man undgår at blande forskellige metoder og deres teknikker uden en overordnet sammenhæng eller analyse. Herved får personalet en styrkelse af deres professionelle metodekendskab og dennes praktiske udførelse. I forbindelse med deltagelsen i KK ABA forsøg kunne ABA træningslederen i vor institution inddrage resten af personalet i håndtering af metodens teknikker og aktiviteter i relation til det konkrete barn således at der var tale om en helhedsorienteret og intensiv indsats. Hermed ikke sagt at andre institutioner kunne forholde sig til andre metoder, men henset til nødvendigheden af en større metodeforståelse og en sammenhængende indsats bør man ikke "shoppe rundt" uden en overordnet sammenhæng. Samtidig giver det forældre mulighed for et reelt valg mellem forskellige metoder alt afhængig af hvad det enkelte barns behov og forudsætninger måtte være.

I relation til forslaget om oprettelse af yderligere et antal ABA inspirerede basisplader med ABA-inspireret tilbud på 0-6 års området svarende til efterspørgslen hos forældre til børn med autismspektrumforstyrrelser uden for ABA-forsøgsprojektet finder vi i Vindsuset dette som en naturlig og nødvendig konsekvens af beslutningen om at fremlægge et ABA inspireret tilbud til en pris der svarer til prisen på kommunes øvrige tilbud til den samme målgruppe.

Med venlig hilsen
Udflyttebørnehaven
Vindsuset
Lille Lyngbyvej 11 a
3320 Skævinge

27/6-07

Høringssvar.

Vedrørende ABA forsøg i Damhuset, Ålekistevej 12, 2720 Vanløse.

Vi har i perioden 1/10-05 til 31/7-07 haft et ABA forsøg i institutionen.

På trods af, at vi ret tidligt i forløbet måtte erkende, at autistiske børn ikke trives optimalt i åben plan institution, har vi alligevel oplevet store fremskridt med det pågældende barn.

Det er min overbevisning at dette skyldes ABA metoden.

Selvom metoden kræver en del udover det sædvanlige, så er det min opfattelse, at forløbet har givet så store resultater, at pengene på længere sigt er godt givet ud. Jeg må beklage beslutningen om at nedlægge forsøget allerede, jeg havde gerne set at det enten var blevet forlænget eller var blevet en fast ordning i udvalgte institutioner i Kbh.s kommune.

Det intensive forløb med ABA-træner, hjælpetræner, hjemmetræner samt forældreinvolvering, er nytænkende og har efter min mening haft stor betydning for den positive udvikling vi har set med det pågældende barn.

Superviseringen, som er foregået i institutionen ved Torril Braamark fra Nova instituttet, har været helt afgørende for at metoden er blevet anvendt rigtigt.

For mig, som leder gennem 12 år og som pædagog gennem 25 år, har det været en stor oplevelse at stifte bekendtskab med metoden, som jeg var åben om end lidt skeptisk overfor, i starten.

Det der har haft betydning for mig, er at jeg kan se at det virker for barnet.

Jeg mener ikke at der er ressourcer i den almindelige daginstitution i dag, til at følge op på det arbejde der er blevet lavet omkring det pågældende barn, i den nye børnehave han skal overflyttes til. Det bekymrer mig, at man forestiller sig at det pågældende barn kan vedligeholde og videreudvikle de opnåede færdigheder uden den fornødne støtte og ekstrabevilling.

Det fremgår af bilag 1 pkt. 1. at Kbh.s kommune påtager sig ansvaret for at "de børn der i flere år er blevet trænet udelukkende med ABA- pædagogikken får et ABA-inspireret tilbud." Det tror jeg bliver svært at leve op til uden at man afsætter ekstra ressourcer til dette.

I bilag 1. pkt. 2 fremgår det desuden at " der forventes at blive tilbudt supervision" og til det vil jeg bemærke, at det ikke er ligegyldigt hvilken supervision, idet der er stor forskel på fx Frejaskolens metoder og Nova instituttets.

Det vil derfor, efter min mening, være afgørende for de børn der er blevet superviseret ved denne metode at Kbh.s kommune indgår en aftale med Nova om fortsat supervision i de ABA-inspirerede tilbud.

Med venlig hilsen

Daginstitutionens leder Mette Fabricius, Damhuset, Ålekistevej 12, 2720 Vanløse

Hanne Krestine Holm

Fra: Lene Heileskov Nielsen

Sendt: 26. juni 2007 07:19

Til: Hanne Krestine Holm

Emne: Høring om ABA-inspireret pædagogisk tilbud

Ovennævnte sag har været i høring i hhv. Fællesrådet for Folkeskolen og Fællesrådet for fritidsinstitutioner og klubber.

Fællesrådet for Folkeskolen har afholdt møde torsdag den 21. juni, hvor høringssvaret lyder således:

"Fællesrådet for Folkeskolen tager forslaget til efterretning - og overlader samtidig høringssvaret til specialisterne (herunder Frejaskolen)".

Fællesrådet for fritidsinstitutioner og klubber har haft forslaget i skriftlig høring - og der er ikke indkommet nogle høringssvar.

Med venlig hilsen
Lene Heileskov
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Pædagogik og Læring
Islands Brygge 37, 3. sal
2300 København S.

Tlf. 3366 4201
Fax. 3366 7053

Email: leheil@buf.kk.dk
Web: www.kk.dk

Skolefritidshjemmet/klubben ved Katrinedals Skole

Ranbølvej 27
2720 Vanløse

Telefon: 3879 2403 – 3879 9952

E-mail: kat.frit@mail.dk

Vanløse den 26-6-07

Høringssvar vedrørende ABA-inspireret pædagogisk tilbud.

Bestyrelsen for fritidshjemmet og klubben ved Katrinedals Skole vil gerne komme med følgende bemærkninger til det forslag der ligger om et ABA-inspireret tilbud.

Set fra vores synsvinkel er det meget vigtigt at fritidshjemmet/klubben tilføres de timer til træning og den tid til supervision, der kræves, for at man kan gennemføre enkeltintegrering af børn med infantil autisme. For at man kan koordinere ansættelsen af en træner/støtte i både skole og fritidshjem/klub er det meget vigtigt at bevillingerne følger hinanden, så der bevilliges for skoleåret begge steder.

Det er endvidere vigtigt at der afsættes tid til at samarbejde med skolen og skolens ledelse, så skole og fritidshjem i fællesskab kan skabe de nødvendige rammer for den træner/støtte der ansættes. Herunder at der afsættes tid til at lærer, pædagog fra fritidshjem/klub og træner sammen bliver superviseret.

Uddannelse af træner/støtte er essentiel, da det kræver indsigt i ABA-metoden at kunne arbejde målrettet med børnene.

Sidst men ikke mindst er visitationen af det enkelte barn et punkt, der må tages meget seriøst. Herunder vurderingen af barnets muligheder for integrering i det normale miljø i skolen og på fritidshjemmet/klubben.

Med venlig hilsen

På bestyrelsens vegne

Calvin Dosmann
Næstformand

Vigerslev Allés Skole, mandag den 25.06.07

Hørringsvar vedr. autismeplan:

Skolebestyrelsen ved Vigerslev Allés Skole har følgende kommentarer til den udsendte høringsskrivelse:

Skolebestyrelsen kan kun bifalde, at der udarbejdes en koordineret indsats for børn inden for autismespektret og deres forældre. Som folkeskole kan vi ikke genkende til oplæggets beskrivelse af disse børns vanskeligheder i en skolehverdag, som stiller store krav til den sociale fleksibilitet, som netop er disse børns store problem.

Der stilles store krav til rummeligheden i dagens folkeskole, men ord gør det ikke alene. Overgangen mellem daginstitution og skole er oftest problematisk, fordi de nødvendige forudsætninger for at kunne rumme netop disse børn sjældent er til stede. Usikkerhed omkring bevillinger til støttetimer og/eller lang ventetid på en specialskole skaber frustrationer og er ofte medvirkende til en dårlig skolestart for alle parter. Skolen oplever meget ofte, at timer til støtte bevilges på et tidspunkt, hvor alle undervisningsopgaver er planlagt, hvilket bevirker, at timerne ikke kan bruges optimalt.

Tidlig indsats, uddannelse af personale samt en målrettet støtte til børnene i såvel daginstitution som i skole er vigtige nøgleord i autismeplanen. Skolebestyrelsen konstaterer med tilfredshed, at opgaven til at udmønte autismepolitikken er placeret på Frejaskolen, som må siges at have den fornødne ekspertise hertil. Vi forventer derfor, at der afsættes de fornødne ressourcer til at planen kan føres ud i livet.

Med venlig hilsen

Carsten Hansen
Formand for skolebestyrelsen ved Vigerslev Allés Skole

KØBENHAVNS KOMMUNE

Børne- og Ungdomsforvaltningen
Sekretariatet
Rådhuset
1599 Kbh. V

25. juni 2007

Vedr.: Høring om ABA-inspireret pædagogisk tilbud.

Skolebestyrelsen ved Engskolen har ingen kommentarer til forslaget.

Venlig hilsen

Torben Conrad
Formand for skolebestyrelsen.

LANGELINESKOLEN

16. 06 2007

Til Børne - og Ungdomsforvaltningen
Sekretariatet
Rådhuset
1599 København V

Skolebestyrelsen på Langelinieskolen har været samlet til ordinært møde onsdag den 13. juni 2007 og behandlet 'Høring om ABA-inspireret pædagogisk tilbud' af 21 05 2007 - sagsnr. : 2007 - 25 724.

Som Skolebestyrelse vil vi gerne udtrykke vores store utilfredshed med det udsendte høringsmateriale.

For det første kan dele af de vedhæftede dokumenter ikke lukkes op.

For det andet er det tilgængelige høringsmateriale fuldstændigt uoverskueligt i sin form.

For det tredje mangler der helt elementært en læsevejledning, som kunne gøre det egnet til en demokratisk behandling.

Endelig vil vi anbefale, at man i fremtiden overvejer, hvem det i en given sag er relevant at høre. I nærværende sag er vi som skolebestyrelse ikke berørt af sagen, og vil formentlig yderst sjældent eller aldrig komme i berøring med et ABA-inspireret tilbud, som tænkes implementeret.

med venlig hilsen

Bo H. Petersen
skolebestyrelsesformand på Langelinieskolen

Holsteinsgade 41
2100 København Ø
Telefon: 3542 4697
Fax: 3526 7120

Kontortid
Mandag-fredag kl. 12-13
eller efter aftale

www.langelinieskolen.dk

langelinieskolen@langelinieskolen.kk.dk

FREJASKOLEN

Rughavevej 6 - 2500 Valby - Tlf. 82 22 30 00 - Fax 82 22 30 01 - E-mail:
mail@frejaskolen.kk.dk

Frejaskolen 21. juni 2007

Høringssvar vedr. autismeplan og udvidelse af de ABA-inspirerede tilbud.

Frejaskolens skolebestyrelse ønsker at udtrykke følgende:

Vedr. autismeplan:

Vi ser det som et stort fremskridt, at der her tages initiativ til en samlet, koordineret indsats overfor børn og forældre.

Den lange ventetid, der som oftest går forud for en diagnosticering er en svær tid for forældre. Fra de første bekymringer om barnets udvikling, over forskellige fag-personers observationer og vurderinger til bekymrende lang ventetid på børnepsykiatrisk udredning, bringer forældre i meget svære følelsesmæssige situationer.

At forældrerådgivning kan iværksættes straks efter diagnosticering, vil være en hjælp overfor den tomhedsfølelse, som hidtil har fyldt.

At udbyde forældrekurser, forældrerådgivning og hjælpe med til opbygning af netværk vil gøre afmagtsfølelsen mindre.

At få tilbudt den rigtige type foranstaltning til sit barn, er både en lang og ofte frustrerende proces.

Som forældre oplever man, at man skal "kæmpe" for at få støttetimer af en bare nogenlunde anstændig størrelse, for slet ikke at tale om, hvis der er peget på behovet for specialskole. Efter den lange udredningsperiode kommer ofte længere perioder med ventetid på timer eller ny skole.

At møde et personale, der kender til håndteringen af børn med autisme, burde være en selvfølge, men er det endnu ikke. Ved at sætte målrettet ind med uddannelse og rådgivning til personalet i daginstitutioner og skoler, bedres børnenes dagligdag, og dermed også samarbejdet mellem forældre og personale.

Det nok mest tidskrævende og frustrerende for mange forældre er, det ofte manglende samarbejde ved overgange mellem daginstitution og skole og fra skole ud i ungdoms- og voksenlivet. Ligeledes er det tværsektorielle samarbejde mellem BUF og SOF overordentlig svært. De krav om tværsektorielt samarbejde, der formuleres i autismeplanen, er det af største vigtighed at få implementeret.

En forudsætning for, at den konkrete autismeplan kan føres ud i praksis er, at der afsættes de fornødne ressourcer.

Skolebestyrelsen er glade for, at man har peget på netop vores skole, Frejaskolen, som den der skal udmønte planen. Det er dog vigtigt, at der ud over

FREJASKOLEN

Rughavevej 6 - 2500 Valby - Tlf. 82 22 30 00 - Fax 82 22 30 01 - E-mail:
mail@frejaskolen.kk.dk

faglig ekspertise til opgaven også tilføres skolen ledelses- og administrations tid. Ud over ansvaret for supervisionen til de ABA-inspirerede tilbud, som allerede er besluttet overdraget til Frejaskolens Kompetencecenter, forudses et stort koordinationsarbejde, mødevirksomhed samt administration af forældreindkaldelser, kursusafvikling etc., hvis der skal leves op til intentionerne i planen. Ligeledes vil der være driftsudgifter forbundet med kursus- og mødeafvikling.

Vi ser frem til – om et par år – at kunne aflæse resultaterne af denne politiske indsats.

Vedr. yderligere ABA-inspirerede tilbud.

Da det politiske udvalg i 2003 besluttede at iværksætte ABA-projektet, skrev skolebestyrelsen til såvel udvalg som forvaltning (se vedhæftede bilag). I de år projektet har kørt, er vores bekymring ikke blevet mindre. Som vi skrev den gang, oplever vi ABA som én metode blandt mange andre. ETIBA-rapporten giver os kun yderligere grund til, at opfatte situationen på denne måde.

Vi er af den opfattelse, at det – uden diskussion – er den enkelte institutions- og skoleleder, som (i samarbejde med sine ansatte) vælger de mest hensigtsmæssige pædagogiske metoder.

Vi ser det tætte forældresamarbejde som en nødvendighed, men vi anerkender som forældre fuldt ud, at den pædagogiske ledelse er placeret på skolen.

Vi har en forventning om, at skolens ansatte til stadighed dygtiggør sig i forhold til at kunne undervise vores børn, og dermed har vi også en forventning om, at vores børn tilbydes de bedst tænkelige pædagogiske metoder.

Selvfølgelig kan vi se forskelligt på barnets udviklingsmuligheder og behov, men dialog og fælles beslutninger er den eneste vej frem.

Vi var uenige da man iværksatte ABA-projektet. Vi ser ikke – trods den massive økonomi omkring projektet – en signifikant bedre udvikling (jf. ETIBA-rapporten). Desværre kan vi ikke sammenligne, for man ønskede ikke at matche ABA-projektet med en børnegruppe fra Frejaskolen.

Skolebestyrelsen vil derfor klart fraråde, at man pålægger flere institutioner, at fungere efter bestemte pædagogiske metoder.

På Skolebestyrelsens vegne

Jan Pehrsson
Formand

Lone Beyer
Skoleleder

27. august 2004

Vedr. beslutning af 26. maj 2004 om ABA-pilotprojekt.

Skolebestyrelsen ved Frejaskolen ønsker at udtrykke følgende:

Det ligger Skolebestyrelsen meget på sinde, at en specialskole som Frejaskolen til stadighed følger udviklingen af behandlingsmæssige- og undervisningsmæssige tiltag.

De sidste 10-15 års forskning indenfor autismeområdet har givet en større forståelse af grundvanskelighederne ved autisme og dermed muliggjort udviklingen af mere specifikke pædagogiske metoder.

Samtidig er autismspektret et meget komplekst spektrum af forskellige funktionsnedsættelser, der manifesterer sig forskelligt og med forskellig styrke fra barn til barn.

Det er på nuværende tidspunkt evident at:

- autisme ikke kan kureres
- behandlingen svækkes, hvis man indsnævrer sig til kun at benytte én metode.

Det pædagogiske personale bør derfor kunne tilbyde/mestre en bred vifte af pædagogiske strategier.

Flere gange om året kan man på Internettet eller i medierne høre om nye metoder, som hævder at kunne opnå helt specielle resultater. Bare indenfor de sidste 2-3 år har – foruden ABA – også Option-metoden, specielle diæter, hjerne-sakralterapi og musikterapi, været nogle af de metoder, som forældre til elever på Frejaskolen har spurgt til.

Som Michael Rutter fra England udtrykte det på den internationale autisme forskerkonference, afholdt i København 2003: "Det har været en ussel uge, hvis der ikke har været præsenteret en ny kur mod autisme".

Flere af de ovenfor nævnte metoder er åbenlyst useriøse.

Det er vor holdning at ABA er en meget seriøs pædagogisk interventionsmetode.

I skoleåret 2003-2004 har Frejaskolen gennemført studiekreds om ABA med Linda Andersen fra ABA-forum som underviser.

Som skole og skolebestyrelse er vi efter mange overvejelser nået frem til:

- at vi har en forpligtelse til at kende de forskellige metoder, og at der – indenfor de givne bevillinger/rammer – kan aftales afprøvning eller iværksættelse af nye former for tiltag.

Men samtidig finder vi det helt principielt at understrege nødvendigheden af, at en specialskole har en fælles pædagogisk basis, hvor skoleinspektøren har det overordnede pædagogiske ansvar, hvorfor skolen ikke af forældre kan pålægges én bestemt behandling.

På skolen lægges vægt på, at medarbejderne ikke har generel metodefrihed.

Der er en forpligtelse til at anvende empirisk stærke metoder. Metodefriheden består i at kunne vælge de rigtige metoder til de enkelte børn tilpasset de enkelte situationer.

Skolen har sit udgangspunkt i en forskningsmæssig dokumentation for, at autisme er en udviklingsforstyrrelse, og som en konsekvens af dette bygger skolens pædagogiske tilbud på denne forståelse.

En udviklingsforstyrrelse som autisme kan man pædagogisk forsøge at kompensere for, men med den viden vi har i dag, kan den ikke kureres.

Mange børn med autisme har svært ved selv at danne sig overblik over en social situation og dermed også svært ved at agere socialt acceptabelt. På denne baggrund forsøger vi som skole at tilrettelægge et pædagogisk miljø med en tydelig struktur, med forudsigelighed/genkendelighed således at børnene ikke skal bruge deres kræfter på at orientere sig i miljøet, men på at blive undervist. Mange børn med autisme profiterer af, at materialet er visualiseret, således at de hele tiden kan vende tilbage og nyorientere sig. Til sammenligning foregår det meste af normalundervisningen verbalt uden visuel understøttelse, hvorfor de elever der måtte have vanskeligheder med at opfange hele lærerens besked ofte vil agere uhensigtsmæssigt og dermed let komme i konflikt.

Denne viden/erkendelse er det pædagogiske grundudgangspunkt for arbejdet på Frejaskolen.

Da U&U udvalget i september 2003 besluttede at igangsætte et pilot ABA-projekt i samarbejde med Frejaskolen, oplevede skolebestyrelsen, at man fra politisk side netop søgte at sikre sammenhæng mellem faglig ekspertise og ønsket om afprøvning af nye metoder.

Vi må imidlertid konstatere, at der ingen kontakt har været til skolen vedr. planlægningen af dette pilotprojekt.

Med U&U udvalgets beslutning af 26. maj 2004 kan vi i stedet konstatere, at der vedtages nogle pilot-projektmuligheder, som vi må stille os helt undrende overfor.

De opstillede pris eksempler er uigennemskuelige og ser slet ikke ud til at være realistiske.

Med udgangspunkt i Frejaskole-eksemplet, kan vi konstatere, at man regner med at 4 støttelærertimer kan sikre et pilotprojekt.

Frejaskolens gennemsnitslærernormering er 9,58 lektion pr. elev pr. uge. 4 støttelærertimer (lektioner?) svarer til, at grundnormeringen hæves med 41,75%.

En gruppe på Frejaskolen vil almindeligvis bestå af 6 elever.

Det er åbenlyst, at der vil kunne tilbydes ABA-træning i de 4 ekstra timer. Men hvordan kan klasselærerne, som har ansvar for hele børnegruppens samlede skolegang kunne køre ABA-projekt i de resterende 21 undervisnings- lektioner, uden at det fører til signifikante forringelser for gruppens øvrige elever?

Skolebestyrelsen ønsker derfor udvalgets svar på følgende spørgsmål:

1. Hvordan sikrer man at lærere, pædagoger og skolens ledelse ikke påtvinges at skulle reducere det pædagogiske tilbud til kun at omfatte ABA-strategier?
2. U&U-udvalget pålægger skolerne at stille særlige lokaler til rådighed til ABA-barnet. Dette vil på Frejaskolen alene kunne ske på bekostning af de øvrige børn i elevgruppen. Hvem har det overordnede pædagogiske ansvar for det pædagogiske arbejde, der udføres på skolen?

3. Det er åbenlyst at ABA-forældrene har fravalgt PPR-systemet til fordel for andre supervisions- og rådgivningssystemer. Er det en rettighed, der også står åben for skolens øvrige forældre (40.000 kr. pr. barn pr. år)?

4. En stor del af Frejaskolens forældre har valgt skolen ud fra den pædagogik, som skolen praktiserer. Hvordan vil man sikre alle disse forældres ret til at den eklektiske pædagogiske tilgang kan fortsætte?

På vegne af Frejaskolens skolebestyrelse

Jan Pehrsson
Skolebestyrelsesformand.

Sag: 2007-25729

Til Børne- og Ungdomsforvaltningen,
 Sekretariatet,
 Rådhuset
 1599 København V
 Deadline d.28.06.07

Høringssvar om ABA-inspireret pædagogisk tilbud.

Østrigsgades Skole har følgende bemærkninger til høringsforslaget:

Allerede ved skolestart d.13.august 2007 vil flere autistiske børn starte på almindelige folkeskoler – på folkeskoler hvoraf nogen har erfaringer med aba-børn og nogen IKKE har. I lyset af dette må man påpege at både aba-børn og forældre samt de almindelige folkeskoler ikke har fået mulighed for at forberede en ordentlig skolestart for disse børn, da man fra politisk side først nu udsender et forslag til høringssvar og ikke har skabt tryghed om overgangen fra aba-projektet til det nye aba-inspirerede projekt.

Det er betænkeligt at *'der forventes at blive tilbudt supervision til medarbejdere og forældre'* og at dette ikke er et konkret tilbud.

Det er ikke acceptabelt at *'Den præcise udformning af de konkrete tilbud på de enkelte skoler og daginstitutioner vil påhvile de enkelte institutionsledere som har pædagogisk ansvar for de enkelte institutioner'* Skolen har på nuværende tidspunkt IKKE kendskab til erfaring med inklusion af autistiske børn.

'Her placeres de 10 børn, der er visiteret til enkeltintegration i almindelig skole og i almindeligt fritidstilbud. Disse børn vil modtage den støtte de er visiteret til, og støtten leveres af de pædagoger der i dag er ansat i aba-forsøget' – det er meget uklart hvordan og hvornår ansættelse af disse pædagoger skal foregå. Skal de ansættes på skolen eller på fritidshjemmet?! Endvidere står der at ansættelsen af pædagogerne vil frigøre midler til supervision – det er meget uklart hvem der skal modtage supervisionen er det pædagogerne, lærerne eller den ansvarlige leder?!

'Disse børn vil modtage den støtte de er visiteret til' – der er p.t. ikke sammenhæng mellem det antal støttetimer børnene har modtaget i aba-forsøget i daginstitutionerne og den støtte der er udmeldt til enkeltintegration på skolerne, på skolerne er støttetimerne reduceret væsentligt - for nogle børn helt op til 89%. Hvilket IKKE kan skabe en god skolestart.

Det foreslås at samle flere børn med aba-inspirerede tilbud på samme skole – det er en fornuftigt vurdering, men går imod nogle af aba-forældrenes ønsker og retten til frit skolevalg. Det fremgår ikke af forslaget hvordan denne problematik håndteres.

Det er ikke acceptabelt at supervisionsfrekvensen endnu ikke er fastlagt samt at supervisionen fremover vil blive tildelt efter behov. Hvilket behov og hvem skal vurderes hvem der har mest behov?!

'Samtidig ønskede udvalget at forvaltningen fremlægger indstilling til etablering af udgiftsneutralt aba-inspirerede tilbud til de børn der har været med i forsøget' - det er uforståeligt hvordan man

kan tilbyde et udgiftsneutralt tilbud til støttekrævende børn – uden at det går ud over den almindelige kvalitet af undervisningen og specialundervisningen i folkeskolen, hvilket er uacceptabelt.

Med venlig hilsen skolebestyrelsen på Østrigsgades Skole.

Dato: 20 juni 2007

Trine Juel Billum
Næstformand Trine Juel Billum

Gerbrandsvej 9, DK-2300 Kbh. S
Tlf.: 32 55 73 36 Fax: 32 58 33 85

www.gerbrandskolen.dk
www.gerbrandskolen.kk.dk

E-mail : kont@gerbrandskolen.dk

---

21. juni 2007

Høringssvar om ABA-inspireret pædagogisk tilbud

Skolebestyrelsen på Gerbrandskolen har ikke den nødvendige indsigt eller erfaring vedrørende ABA og kan derfor ikke bidrage med et høringssvar.

Med venlig hilsen

På skolebestyrelsens vegne

Viki Røjle Thomsen

Formand for skolebestyrelsen

Vanløse d. 17-06-2007

Til uddannelses- og ungdomsforvaltningen,
Direktionssekretariatet, Rådhuset,
1599 København V.

Hørings svar vedr. ABA-inspireret pædagogisk tilbud.

Personalet hos Børnehaven Ansgar, Hvidkildevej 10, 2400 NV har på personalemøde gennemgået og diskuteret " forslag til ABA-inspireret pædagogiske tilbud".

Vi mener, at det er dybt forkasteligt, at nedlægge en yderst effektiv og videnskabelig veldokumenteret behandlingsmetode til børn med autisme. Det er yderst beklageligt, at man ikke tænker på børnenes tarv, men kun i økonomi. Dette drejer sig om de svageste børn, som man lader i stikken. Man giver ikke børnene mulighed for at udvikle deres sociale kompetencer og kommunikationsevner. Endnu engang tænkes der kun kortsigtet og man nægter at indse, at der på sigt er kæmpemæssige, såvel menneskelige og økonomiske, fordele af at behandle børn med autisme efter ABA-metoden. Der er flere faktorer, der har sammenhæng med barnets senere funktionsniveau: Sprog, imitationsevne, generel kognitiv udvikling, sociale kompetencer osv.

Det er af afgørende betydning, at børn med autisme får en optimal behandling. Optræning af hjerneskadede børn, herunder børn med autisme, koster penge, men det er dyrere at lade være med at behandle. Børn med autisme vokser op og bliver unge, voksne og gamle, så jo flere færdigheder man kan få etableret, mens tid er, desto mindre bliver plejebehovet. ABA er ikke dyrt, set i forhold til de udgifter der senere måtte melde sig, derfor betaler det sig at vælge den bedst dokumenterede behandling.

Derfor vil vi fra Børnehaven Ansgar inderligt opfordre til, at alle familier med autisme kan tilbydes basisplads med ABA-inspireret tilbud. Vi håber dog, at man vil vende tilbage til det oprindelige ABA-tilbud, som ABA-projektet i Københavns Kommune startede op med, og som er velfungerende i andre lande.

På vegne af personalet i Børnehaven Ansgar

Lizet Vahl-Peltzer
Børnehaven Ansgar
Souschef

ANDERS ZEUTHEN NIELSEN
Hvidkildevej 10
2400 Kbh. NV
Tlf. 38 34 89 44

Wittenberggade 2 - 2300 København S - Tlf. 32 86 01 20 - Fax 32 86 01 23

12. juni 2007

Uddannelses- og ungdomsforvaltningen,
Direktionssekretariatet, Rådhuset,
1599 København V.

Hørings svar angående ABA-inspireret pædagogisk tilbud.

Skolebestyrelsen ved Sundpark Skole har på møde gennemgået og drøftet *"forslag til ABA-inspireret pædagogisk tilbud"*.

Skolebestyrelsen har ikke det store kendskab til og erfaringer med autismeområdet og ej heller indblik i autis MEPædagogikken. Notatet *"oplæg til autis MEPolitik for Børne- og Ungdomsforvaltningen, Københavns Kommune"* giver ikke umiddelbart bestyrelsen større klarhed over, hvorvidt der kunne findes alternative/bedre tilbud.

Bestyrelsen finder det imidlertid væsentligt, at medarbejderne omkring børn og unge med autisme må sikres de bedste muligheder for løbende at kunne modtage undervisning, vejledning og/eller supervision fra eksperter på autismeområdet, så de i videst muligt omfang ser sig i stand til at håndtere den pædagogiske udfordring, som det enkelte barn frembyder.

Med venlig hilsen

Marju Arnrød
Formand for skolebestyrelsen

Til Københavns Kommune
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Sekretariatet
buf@buf.kk.dk

24. oktober 2007

Vedr.: Høring om ABA-inspireret pædagogisk tilbud.

Videnscenter for Autisme har følgende bemærkninger til det af 21.05.2007 fremsendte høringsforslag:

Ad 1: Oplæg til autismepolitik:

Implementeringen af en ny strukturreform fordrer nytænkning i forhold til den kommunale opgaveløsning over for børn med funktionsnedsættelser samt deres familier.

Med det udsendte oplæg, lægger Københavns Kommune an til en sammenhængende og gennemtænkt politik på autismeområdet. Dette er en begivenhed, som direkte kan sikre en langt bedre service til kommunens egne borgere, men som tillige kan udgøre en vigtig inspirationskilde for andre kommuner.

Det udsendte oplæg påpeger, at autismeområdet gennem de seneste 10 – 15 år konstant har tegnet sig for den kraftigste vækst inden for specialområderne. Væksten kan måles i form af en ganske betydelig elevtilgang, men den kan tillige aflæses i en dramatisk øgning af den viden, der årligt udvikles og publiceres vedr. autisme.

En så kraftig udvikling følges let af faglig usikkerhed og afmagt, samt af misforståelser blandt såvel fagfolk som blandt forældre. En tidlig rådgivning, præget af usikkerhed samt af uklare råd og forklaringer vedrørende barnets pædagogiske behov, kan let resultere i en livslang nedsat forældre-tillid til offentlig service og rådgivning.

Videnscenter for Autisme kan derfor fuldt tilslutte sig hovedlinierne i det af København Kommune fremsendte oplæg. Det er det første bud på en sammenhængende kommunal indsats dækkende hele børneområdet (0-18 år), vi har set efter kommunalreformens indførelse. Forslaget tager højde for en tidlig støtte og rådgivning til familier, til en sikring af rådgivningen i overgangsfaser samt såvel til en struktur for uddannelse og supervision af de faglige netværk i kommunen.

Videnscentret kan med tilfredshed konstatere, at kommunen i sit oplæg inddrager de indhøstede erfaringer fra ETIBA undersøgelsen, samt at den pædagogiske intervention tilrettelægges ud fra et

eklektisk perspektiv, hvor de faglige miljøer sikres uddannelse inden for flere udvalgte autismespecifikke tilgange.

Videnscentret ser tillige en meget stor styrke i den forankring autis MEPolitikken sikres, gennem en tilknytning til et aktivt pædagogisk kompetencecenter på Frejaskolen.

Vi vil endvidere fremdrage de løbende evalueringer af anvendte metoder samt den løbende dokumentation som et meget positivt element i den fremlagte plan, idet vi dog samtidig må påpege at muligheden for løbende analyse, dokumentation og evaluering afhænger af, at kompetencecentret eller eksterne evaluatore r tilføres ressourcer til denne opgave (jvnf. Finn Christensen, kontorchef i Undervisningsministeriet i referat fra Det Centrale Handicapråds behandling af ETIBA rapporten 13.03.07, punkt 17)

Ad 2: Nye basispladser under ABA inspireret tilbud på 0-6 års området.

Da der i det udsendte materiale kun foreligger få oplysninger om, hvad der menes med et ABA inspireret tilbud, vil den eneste kommentar vi som Videnscenter kan give til dette forslag være, at vi fuldt anerkender ETIBA rapportens konklusioner vedrørende den tidlige indsats, samt intentionerne i det fremsendte oplæg til Københavns Kommunes samlede politik på autismeområdet, som fremhæver en eklektisk tilgang, en klar forankring af den pædagogiske ledelse hos institutionslederen samt en klar supervisionsstruktur forankret i kommunens kompetencecenter.

Med venlig hilsen

Jannik Beyer
Centerleder

Videnscenter for Autisme
Konge vejen 256
2830 Virum

Tlf.: +45 21713184
E-mail: jbe@servicestyrelsen.dk

Videnscenter for Autisme er en del af vidensfunktionen i Servicestyrelsen under Socialministeriet.

Hanne Krestine Holm

Fra: Lykkebo Skole
Sendt: 13. juni 2007 09:07
Til: Hanne Krestine Holm
Cc: 'Jesper Winkel Andersen'
Emne: SV: Høring om ABA-inspireret pædagogisk tilbud

Kære Hanne Kristine Holm
 Da vi ikke har nok viden om området, haf vi ingen kommentarer.
 På vegne af skolebestyrelsen på Lykkebo Skole
 For Jesper Winkel Andersen
 skolebestyrelsesformand/ Martin Puggaard

Med venlig hilsen
 Martin Puggaard
 skoleinspektør
 Lykkebo Skole
 Vigerslevvej 141, 2500 Valby
 e-mail: mp@lykkeboskole.dk
 Tlf: 36130020 Fax: 36130028
 BUF - Distrikt Valby

Fra: Hanne Krestine Holm
Sendt: 21. maj 2007 13:49
Til: BUFDL_DST Vanløse & Brønshøj Komm fritidsinst; BUFDL_DST Vanløse & Brønshøj Selvejende fritidsinst; BUFDL_DST Brønshøj Kommunale daginstitutioner; BUFDL_DST Brønshøj Selvejende daginstitutioner; BUFDL_DST Vanløse Kommunale daginstitutioner; BUFDL_DST Vanløse Selvejende daginstitutioner; Bodenhoff Københavns Kommunes Fritidscenter; Brandstationen; Brobergsgade; Dronen Den Integrerede Institution; Klerkegade fritidshjem og fritidsklub; Philip de Langes Hus; Sofieklubben; Svend Olsen; Søren Skogstad; Ulrik Tofte Jespersen; Villaen Fritidshjemmet; BUFDL_DST Distrikt indre by Selvejende fritidsinst; BUFDL_DST Distrikt indre by selvejende og komm daginstitutioner; BUFDL_DST Distrikt indre by Skoler; BUFDL_DST Bispebjerg Daginstitutioner kommunale; BUFDL_DST Bispebjerg Daginstitutioner selvejende; BUFDL_DST Bispebjerg Komm fritidsinst; BUFDL_DST Bispebjerg Selvejende fritidsinst; BUFDL_DST Bispebjerg Skoler; BUFDL_DST Amager Alle Daginstitutioner; BUFDL_DST Amager Komm fritidsinst; BUFDL_DST Amager Selvejende fritidsinst; BUFDL_DST Amager Skoler; BUFDL_DST Østebro daginstitutioner kommunale; BUFDL_DST Østerbro Komm fritidsinst; BUFDL_DST Østerbro Selvejende fritidsinst; BUFDL_DST Østerbro Skoler; BUFDL_DST Østerbro daginstitutioner selvejende; BUFDL_DST Vesterbro & Kongens Enghave Alle daginstitutioner; BUFDL_DST Vesterbro & Kongens Enghave Komm fritidsinst; BUFDL_DST Vesterbro & Kongens Enghave Skoler; BUFDL_DST Vesterbro & Kongens Enghave Selvejende fritidsinst; BUFDL_DST Valby Dageinst kommunale; BUFDL_DST Valby Dageinst selvejende; BUFDL_DST Valby Komm fritidsinst; BUFDL_DST Valby Selvejende fritidsinst; BUFDL_DST Valby Skoler; BUFDL_DST Nørrebro dageinst kommunale; BUFDL_DST Nørrebro dageinst selvejende; BUFDL_DST Nørrebro Komm fritidsinst; BUFDL_DST Nørrebro Selvejende fritidsinst; BUFDL_DST Nørrebro Skoler; Ungdomsskolen i Utterslev; Lene Heileskov Nielsen; Christine Wydojnik
Emne: Høring om ABA-inspireret pædagogisk tilbud

Vedlagt fremsendes et høringsbrev med en præcisering af hvilke elemeter i indstillingen om ABA-inspireret pædagogisk tilbud som Børne- og Ungdomsudvalget på mødet den 9 maj 2007 besluttede at sende i høring.

Der er ligeledes i brevet sket en opdatering af links til beslutningen på www.kk.dk.

Høringsfristen er den 28. juni 2007.

PEDER LYKKE SKOLEN

BRYDES ALLÉ 25, 2300 KØBENHAVN S, TLF. 32 59 69 50, e-mail: adm.plys@ci.kk.dk, KONTORTID HVER SKOLEDAG FRA KL. 12-13, I ØVRIGT EFTER AFTALE

08-06-2007

Til uddannelses- og ungdomsforvaltningen,
Direktionssekretariatet, Rådhuset,
1599 København V.

Høringssvar vedr. pædagogisk tilbud.

Skolebestyrelsen ved Peder Lykke Skolen har på sit junimøde gennemgået og diskuteret " forslag til ABA-inspireret pædagogiske tilbyd" særligt med henblik på forhold omkring Peder Lykke Skolen.

Skolebestyrelsen har ikke det store kendskab til autismeområdet eller indblik i ABA – pædagogikken. Notatet "oplæg til autismpolitik for Børne- og Ungdomsforvaltningen, Københavns Kommune giver ikke til større klarhed over emnet - findes der andre og bedre tilbud?

Dog mener skolebestyrelsen:

- Det er vigtigt at fastholde, at personalet omkring børn og unge med autisme skal sikres mulighed for løbende at modtage undervisning, vejledning eller supervision **fra eksperter på autismeområdet**, så de oplever sig i stand til at håndtere den pædagogiske udfordring, som det enkelte barn frembyder.

Derudover kan vi ikke udtale os om "ABA – inspireret pædagogiske tilbyd".

Venlig hilsen
Benny Hansen
Formand for Skolebestyrelsen

Ungdomsskolen i Utterslev

Bestyrelsen

Horsebakken 19, 2400 København NV.

Tlf: 38 27 50 00 * Fax: 38 27 50 09 * mail@uiu.kk.dk

23-5-07

Københavns Kommune
Børne- og Ungeudvalget
Rådhuset
1599 København V

buf@buf.kk.dk

Høring om ”Autismepolitik for Børne- og ungdomsforvaltningen”.

Bestyrelsen ved Ungdomsskolen i Utterslev kan tilslutte sig intentionerne i det udsendte oplæg.

Bestyrelsen forudsætter, at forslaget også på relevant vis omfatter børne- og unge med autisme, som også har udviklingshæmning.

UiU's bestyrelse finder BUF's initiativ med at lave en politik for en handicapgruppe så visionært, at vi vil opfordre til, at man også laver politikker for andre handicapgrupper – f.eks. børn- og unge med udviklingshæmning.

På bestyrelsens vegne

Danielle Pröschold
bestyrelsesformand

Københavns Kommune
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Rådhuset
1599 København V.

Og

Kontoret for Støtte, Rådgivning og Sundhed
Islands Brygge 37, 1.sal
2300 København S

Vedr. sagsnummer 2007-25724, dokumentnummer 2007-151765

12.10.2007

KFO's kommentarer vedr. oplæg til autismepolitik for Børne- og Ungdomsforvaltningen

Københavns Forældre Organisation har udarbejdet disse kommentarer til Børne- og Ungdomsforvaltningens oplæg til en plan for implementering af forvaltningens autismepolitik. Kommentarerne er udarbejdet i forbindelse med, at KFO nu er blevet inkluderet i dialogen om samme plan via invitation til deltagelse i dialogmøde d. 12. oktober 2007.

KFO's kommentarer er udarbejdet i samarbejde med en gruppe af forældre til autistiske børn i Københavns Kommune. I denne gruppe af forældre indgik både forældre til børn i før-skolealderen, børn i skolealderen, børn tilknyttet specialinstitutioner, børn tilknyttet basisgrupper, enkeltintegrerede autistiske børn, samt børn, som har været tilknyttet det nyligt nedlagte ABA-forsøg i Københavns Kommune, samt børn som er tilknyttet såkaldte eklektiske, TEACCH inspirerede tilbud. Dog ville KFO gerne have drøftet oplægget med et større antal forældre, for at sikre sig, at alle forældres behov kom til orde. KFO vil snarest opbygge et netværk for forældre til handicappede børn i Københavns Kommune, og fremover vil KFO benytte dette netværk i lignende dialoger. KFO håber, at disse kommentarer er fyldestgørende og dækkende for forældrenes behov, men tager gerne imod endnu flere synspunkter fra forældre til autistbørn for at videreformidle disse til forvaltningen inden behandling d. 14. november 2007.

Overordnet finder Københavns Forældre Organisation initiativet positivt. Det er godt at forvaltningen sætter fokus på de autistiske børn i Københavns Kommune. Det glæder KFO, at der er lavet et sådant oplæg, men samtidig er mange københavnske forældre meget kede af nedlæggelsen af ABA-forsøget, da forsøget havde utroligt mange kvaliteter for de autistiske børn, som deltog i forsøget. Vi kan ikke se nogen faglig grund til, at autistiske børn ikke har mulighed for begge tiltag. Det bekymrer KFO at der mangler ressourcer på området – en situation som kun er blevet forværret med nedlæggelsen af ABA-forsøget. På nuværende tidspunkt har forældre til autister ingen alternativer til forvaltningens autismepolitik og derfor ingen valgmuligheder for deres børn.

www.kfo.dk

KFO - Korsgade 12 C 4/5, 2200 København N, cvr.nr. 19467171
telefon: 70 20 93 30 - e-mail: kfo@kfo.dk

De nuværende økonomiske ressourcer, der tilføres området, er i underkanten af, hvad der kan bære en god og fyldig autismepolitik i Københavns Kommune. Der synes at være et misforhold mellem de nuværende ressourcer og kommunens høje ambitioner om at være førende på autismeområdet.

Kommentarer til oplæggets pkt. 3.1 Tidlig indsats

1. Tidlig indsats i sig selv er ingen garanti for, at børnenes udvikling fremmes. Det bør derfor tilføjes, at den tidlige indsats også skal være intensiv og rigtig for barnet fra starten.
2. Ventetiden på at få en autismediagnose er i forvejen uhyre lang. Forældrene oplever på nuværende tidspunkt op til omkring 12 mdr. ventetid blot på at få en konsultation på de børnepsykiatriske afdelinger. At vente med at kontakte de pågældende forældre til *efter* diagnosen er uforsvarligt. Der bør være kontakt til forældrene allerede *før* diagnosen er sat eksempelvis via handicapcenteret, sagsbehandler eller psykolog. Perioden, hvor forældrene venter på diagnosticering, opleves af forældrene som kritisk og uhyre svær, og derfor bør en ansvarlig autismepolitik kræve rådgivning til familierne, allerede når der er mistanke om en udviklingsforstyrrelse hos barnet.
3. Når diagnosen er sat, er det vigtigt, at forældrene øjeblikkeligt kan tage kontakt og få etableret et møde med de støtteinstanser, der skal være for barnet. Det er ikke godt nok, at forældrene alene får udleveret en liste over personer, hvorefter forældrene, fortvivlede, må vente på at nogen kontakter dem. Denne ventetid opleves af forældrene også som alt for lang og kritisk.
4. Forældrene bør ikke være dem, der koordinerer, indkalder til møder og har det store overblik. Der bør være et team eller en fast rådgiver tilknyttet den enkelte familie, som har ansvaret for at familien hele tiden følges op, at der vælges målsætninger for barnet og at de forskellige instanser koordineres. Teamet/rådgiveren bør være i kontakt og tæt samarbejde med forældrene under hele diagnostiseringsprocessen, under tilvænningsperioden samt i det videre forløb som en form for tovholder mellem institutioner, fysioterapeut, ergoterapeut, sagsbehandler osv. Teamet/rådgiveren bør have kendskab til de forskellige tilbud og muligheder for forældrene, så forældrene i et vanskeligt tidspunkt ikke selv skal ud og søge løsninger på problemet, men kan modtage rådgivning og vejledning fra begyndelsen og i samarbejde med rådgiveren kan vælge de rigtige tilbud for barnet. Samtidig bør rådgiveren være en uvildig og faglig kompetent person, som kan være forældrenes sparringspartner, og som kan formidle forældrenes rettigheder.
Dette forslag kunne løse op for nogle af de frustrationer forældrene gennemlever jævnfør pkt. 1, 2 og 3 i ovenstående. Lignende tilbud er set på eksempelvis Bispebjerg Hospitals spædbarnspsykiatriske afdeling F4, hvor familierne øjeblikkeligt tilknyttes et såkaldt 'mor/barn team' i forbindelse med efterfødselsreaktioner og des lignende.
5. Forældrene understreger desuden under dette punkt vigtigheden af, at der er 'nogen i den anden ende af røret', når de forsøger at kontakte de forskellige instanser, som tilknyttes barnet. Det er meningsløst at involvere støttepersoner til familierne, som ikke har hverken ressourcer eller kapacitet nok til at kunne kontaktes direkte af familierne.

www.kfo.dk

KFO - Korsgade 12 C 4/5, 2200 København N, cvr.nr. 19467171
telefon: 70 20 93 30 - e-mail: kfo@kfo.dk

Kommentarer til oplæggets pkt. 3.2 Udgangspunkt i barnets behov og muligheder

1. Dette afsnit handler hovedsageligt om integrationen af børnene, hvor børnene ikke bør adskilles fra det almindelige samfund, hvilket opfattes positivt. Man kan dog ikke forvente, at der kan udvikles inkluderende tilbud til børn med autisme i helt almindelige omgivelser. Det er ved udviklingsvanskeligheder ikke blot tekniske løsninger der skal til, men kravene til støtten er anderledes og svære. Derfor understreger KFO, at de økonomiske ressourcer altid bør følge barnet. Tilbuddene bør desuden være klart sammenlignelige, så forældrene i samarbejde med rådgiveren kan vælge rigtigt for det enkelte barn. Der bør være en reel valgmulighed og ressourcerne til børnene bør være ens uanset valg af tilbud. Der bør følge den samme mængde ressourcer med barnet, også når et barn placeres i en almindelig daginstitution eller folkeskole med støtte.
2. Det er desuden vigtigt at personalet har lyst, interessen og motivationen for at arbejde med handicappede børn og ikke blot får pålagt et kursus eller uddannelse, hvis det ingen personlig interesse har for det pågældende personale. Personalet bør være motiverede for det, når de modtager et special-barn. Det bør sikres, at det pædagogiske personale, der arbejder med de handicappede børn, selv har ønsket dette arbejde.

Kommentarer til oplæggets pkt. 3.3 Fælles indsats og forældreinddragelse

1. Individuelle handleplaner og målsætninger er udmærkede, men de har ingen nytte, hvis ikke der efterfølgende evalueres på dem. I specialinstitutionen Troldpilen afholdes eksempelvis statusmøder to gange årligt med relevante instanser (sagsbehandler, talepædagog, terapeut) samt forældrene. Enigheden om de pædagogiske principper blandt de forskellige instanser er afgørende for barnet og derfor synes det også særligt vigtigt, at der løbende evalueres på planerne i samarbejde med forældre og rådgiver/team.
2. Forældrene bør inddrages i handleplanerne. Man bør desuden være gearet til at imødekomme forældres spørgsmål, ønsker og informationsbehov uden, at det skal opfattes som en devaluering af systemets/deres autoritet. Supervisionsmøderne med forældrene i ABA-metoden har været yderst positive og brugbare for forældrene og det pædagogiske arbejde med børnene, hvilket også klart fremgår i ETIBA undersøgelsen. Supervisionsmøder i ABA-forsøget afholdes minimum en gang månedligt. Derfor mener KFO, at handleplaner samt målsætninger bør fastsættes, tilpasses og evalueres minimum en gang månedligt og ikke en gang årligt, hvis eksempelvis ABA-metoden er institutionens tilgang. Antallet af statusmøder/supervisionsmøder bør tilpasses den enkelte institutions metodestrategi og behov, dog minimum to gange årligt, og der bør være ressourcer til at kunne afholde møder op til én gang månedligt. Samtidig bør vigtigheden af, at forældrene inddrages heri, understreges, for at sikre en fælles og koordineret indsats for det enkelte barn.
3. Desuden vil KFO igen her understrege vigtigheden af, at de i oplægget kaldte 'netværksmøder' tilbydes forældrene og ikke skal igangsættes af forældrene selv. Derfor vil KFO igen påpege, nødvendigheden af et særligt tilknyttet team eller rådgiver, som kan varetage koordineringen heraf. Netværksmøderne kunne passende dække over både supervision, evaluering og udarbejdelse af

www.kfo.dk

KFO - Korsgade 12 C 4/5, 2200 København N, cvr.nr. 19467171
telefon: 70 20 93 30 - e-mail: kfo@kfo.dk

handleplaner i samarbejde med forældre, pædagoger, terapeuter og tilknyttet team/rådgiver. Netværksmøderne bør afholdes med jævne mellemrum jævnfør pkt. 1 og 2 i kommentarerne til 3.3.

Kommentarer til oplæggets pkt. 3.4 Sammenhængende indsats

1. Sammenhængende indsats med bedst mulige overgange mellem de forskellige sammenhænge barnet indgår i, bør sikres af et tilknyttet team eller rådgiver i samarbejde med forældrene. Samtidig kan et team/en rådgiver også varetage eventuel formidling af faglige kompetencer mellem special- og normalområdet via eksempelvis netværksmøder med alle involverede parter.
2. Udover personalet, bør også forældrene sikres mulighed for løbende supervision, undervisning og vejledning fra eksperter på området. Sikringen af vejledningen af forældrene bør under dette punkt tilføjes og understreges tydeligt.

Kommentarer til oplæggets pkt. 4 Evaluering, udvikling og dokumentation

1 KFO ønsker at det skal være nemmere at gennemskue hvilke metoder de enkelte institutioner sætter deres målsætninger efter. Det er utilfredsstillende som forældre at skulle vælge til og fra i tilbudene, hvis det ikke er til at danne sig et præcist overblik over hvad de forskellige tilbud indebærer. Forældrene skal involveres praktisk i engagement, metoder og kvalitetssikring, og løbende holdes velinformerede om det pædagogiske arbejde i institutionerne. Kun på den måde kan forældrene blive klædt på til at foretage fornuftsbaseede valg mellem tilbudene. Ifølge Autismebladet nr. 2, 2007, s.5 beskrives eklektiske tilbud således: "Eklektiske tilbud vil almindeligvis være kendetegnet ved at de tilrettelægges af pædagogisk personale, som gennem deres uddannelse og praksis er blevet præsenteret for en række forskellige pædagogiske strategier, ud fra hvilke de tilrettelægger deres samvær med børnene.. De vil således sjældent benytte en enkelt pædagogisk tilgang, men vil derimod vælge strategi under hensyn til barnets færdigheder og behov." Denne beskrivelse af eklektiske tilbud kan ikke rumme en bred vifte af metodetilgange, da flere metoder kræver absolut klarhed over strategierne, og da autistiske børn samtidig også har behov for megen struktur og ens tilgange på tværs af alle støtteforanstaltninger inklusive forældrene selv. På autismeområdet er metoderne meget mere afprøvede og veldefinerede end på mange andre områder. Disse pædagogiske behandlingsmetoder har også en helt særlig nødvendighed for autistiske børn, derfor er det yderst vigtigt, at der er gennemsigtighed for forældrene for, at der arbejdes med en målrettet, efterprøvet, veldokumenteret plan, så det ikke er de enkelte engagerede pædagogers arbejde, der kommer til at afgøre udstrækningen og kvaliteten af arbejdet med børnene. Institutionerne bør ikke frit vælge fra dag til anden, hvilke metoder de ønsker at bruge. Institutionerne bør have et pædagogisk efterprøvet udgangspunkt, som samtidig tager hensyn til det enkelte barn. Forældrene bør vide, hvad de kan forvente af den enkelte institution.

www.kfo.dk

KFO - Korsgade 12 C 4/5, 2200 København N, cvr.nr. 19467171
telefon: 70 20 93 30 - e-mail: kfo@kfo.dk

Det bør grundigt præciseres, hvad der menes med eklektiske tilbud i forvaltningens oplæg til autismedpolitik. Det bør ikke kunne opfattes således, at institutionerne, skoler og enkelte pædagoger eller basisgrupper jævnligt kan ændre kurs i metodebrugen og mikse forskellige metoder i et stort og samtidig ikke underbygget sammensurium af gode idéer og inspirationskilder. Det bør heller ikke kunne opfattes således, at 'eklektiske tilbud' kun knyttes til én bestemt metode indenfor området. 'Eklektiske tilbud' er ofte knyttet til kognitive metoder som TEACCH-metoden, og derfor bør man vælge et andet begreb eller præcisere, at begrebet skal dække over alle øvrige metodetilgange foruden TEACCH.

Tilbuddene bør være klart metodespecifikke, samtidig med, at de tilbud, tilgange og strategier, der findes i Københavns Kommune bør spænde bredt. Således skulle det være muligt for forældrene at gennemlæse de enkelte tilbuds strategier og tilgange og foretage fornuftsaserede, individuelle valg for deres børn derudfra.

Kommentarer til oplæggets pkt. 5   Økonomi

1.   Oplægget til autismedpolitik for Børne- og Ungdomsforvaltningen, Københavns Kommune synes umiddelbart absurd med en økonomi på 0,7 mio. kr. Det er nedslående at læse et ellers meget positivt tiltag fra Københavns Kommune, når man afslutningsvist ser, at det ikke kan bakkes op økonomisk. KFO kan på ingen måde se, hvordan økonomien præsenteret i punkt 5 skulle kunne bære den gode og fyldige autismedpolitik, der var lagt op til fra Københavns Kommune.

Venlig hilsen

Stina Kruse Skov, Koordinationsgruppen KFO

www.kfo.dk

*KFO - Korsgade 12 C 4/5, 2200 København N, cvr.nr. 19467171
telefon: 70 20 93 30 - e-mail: kfo@kfo.dk*